

Artikkelen er publisert under modellen grønn åpen tilgang (green open access). Det betyr at utgiver tillater forfatter å arkivere sin artikkel i åpne institusjonelle arkiv (egenarkivering) eller på eget eller arbeidsgivers nettsted, i den versjon og det format som ble godkjent av tidsskriftets redaksjon (akseptert versjon/tekstversjonen).

Sitering av artikkelen i APA (6th):

Holmboe, M. (2009). Hjemmesoning, foreldreansvar og barnrett. *Lov og rett*, (2), 65-66.

Dette er siste tekstversjon av artikkelen, den kan inneholde ubetydelige forskjeller fra forlagets pdf-versjon.

Hjemmesoning, foreldreansvar og barnerett

En domfelt som skal sone fengselsstraff, kan søke om å få sone inntil fire måneder av straffen hjemme med elektronisk kontroll.¹ Soning i et hjem har stor praktisk betydning for de andre som bor der – ikke minst for barna. Mange barn har foreldre som ikke bor sammen, men har felles foreldreansvar. For den forelderen som ikke bor i husstanden, kan det skape uro at barnets hjem skal brukes til soning av frihetsstraff. Reglene om hjemmesoning sier imidlertid intet om denne forelderens rett til å bli hørt eller til å nekte samtykke til hjemmesoning av hensyn til barnet.

Formålet med hjemmesoning er både å frigjøre fengselsplasser og å gi de domfelte et tilbud som er gunstig for progresjonen i soningen og forholdet til de nærmeste. (Ordningen skal i første omgang prøves ut i seks fylker.) Hjemmesoning skal bare skje hvis det er sikkerhetsmessig forsvarlig, og slik soning ikke vil stride mot formålet med straffen (lovens § 16 første ledd). Hjemmesoningen må heller ikke være utilrådelig. Som hovedregel vil hjemmesoning ikke bli innvilget dersom lovbruddet er begått i eget hjem, mot medlemmer av husstanden eller hvis dommen gjelder volds- eller seksualforbrytelser (forskriftens § 7-3 fjerde ledd).

Hvis den domfeltes barn bor i husstanden, følger det av forskriftens § 1-3 at det skal tas ”særlig hensyn til hva som er til barnets beste. Barnet har rett til å uttale seg om saker som direkte angår dem”. Kriminalomsorgen vil nok bygge på det samme prinsippet for andre barn i husstanden, slik at det bare gis tillatelse til hjemmesoning dersom hensynet til barn i husstanden – etter kriminalomsorgens syn – ikke taler mot det.

Men de voksne som bor i hjemmet, er ikke prisgitt kriminalomsorgens vurdering. Etter forskriftens § 7-3 tredje ledd kan hjemmesoning bare besluttes når alle husstandsmedlemmer (”alle samboende”) over 18 år samtykker. Den forelderen som bor i husstanden og mener hjemmesoning ikke vil være godt for barnet, kan dermed verne barnet ved å nekte å samtykke. Men hvis denne forelderen samtykker til hjemmesoning, gir ikke forskriften noen regler om at den andre forelderen skal samtykke – eller høres.

En forelder som bor fast sammen med barn som han eller hun har foreldreansvaret for, kan ta ”større avgjerder om dagliglivet” uten at den andre forelderen kan motsette seg det (barnelova § 37). Loven nevner særlig spørsmål om et barn skal være i barnehage, eller hvor i landet barnet skal bo. Men kan denne forelderen alene bestemme at det skal sones fengselsstraff i barnets hjem? Det er i beste fall tvilsomt.

Hvis det er *samværsforelderen* som har samtykket i hjemmesoning i sitt hjem, er det enn mer tvilsomt om denne forelderen har adgang til dét uten samtykke av den andre. Men hvis den forelderen barnet bor fast sammen med, lar være å sende barnet til fastsatte samvær, risikerer han eller hun ny sak om samværsretten (barnelova § 43 siste ledd).

Om kriminalomsorgen kan bygge på et samtykke som kan være gitt i strid med den andre forelderens rettigheter etter barneloven, sier reglene om hjemmesoning intet om.

Hva den domfelte soner straff for, må omfattes av kriminalomsorgens taushetsplikt, slik at den andre forelderen ikke uten videre kan få sikker kunnskap om dette. For denne

---

¹ Straffegjennomføringsloven § 16 annet ledd og straffegjennomføringsforskriftens kapittel 7. – For ordens skyld nevner jeg at jeg deltok i forberedelsen av riksadvokatens høringsuttalelse til forskriftsutkastet. Synspunktene her står for min egen regning.

forelderen kan soning i barnets hjem reise mange spørsmål: Hvordan er det for mitt barn å bo sammen med en person som soner fengselsstraff i hjemmet? Hva soner han eller hun straff for? Hvordan vil den innsatte reagere på å være ”innelåst” i sitt eget hjem?

Dersom den forelderen som ikke bor i husstanden spørres, men ikke samtykker, kan det i noen tilfeller være lite rimelig overfor den domfelte. Men hvis den ene forelderen mot den andres protest kan samtykke til at barnets hjem skal brukes til soning av fengselsstraff, bidrar neppe til et bedre samarbeidsklima mellom foreldrene – eller til barnets beste.

Forvaltningsloven gjelder (med noen unntak) for kriminalomsorgens saksbehandling. Antakelig vil den andre forelderen ha rettslig klageinteresse (forvaltningsloven § 28), men hovedregelen er som kjent at en klage ikke har oppsettende virkning (§ 42). Klagerett fra andre enn den domfelte over avgjørelser under straffegjennomføringen reiser også prinsipielle spørsmål, som burde vært utredet. – Jeg antar at Sivilombudsmannen kan anse ”den andre forelderen” for å ha klageadgang etter ombudsmannsloven § 6. Men heller ikke en klage til ombudsmannen gir uten videre oppsettende virkning, og fire måneder går fort – for saksbehandlerne, om ikke for barnet.

Hjemmesoning kan ha mange gode sider for den domfelte, hans nærmeste og for fengselskapasiteten. Målet om flere og mer differensierte soningsplasser bør likevel ikke oppfylles på bekostning av foreldres og barns trygghetsfølelse og rett til medbestemmelse.

Reglene om hjemmesoning bør endres slik at det gjøres klart at det ikke kan sones fengselsstraff i et barns hjem uten begge foreldres samtykke.

Morten Holmboe